

SYTUACJA NA RYNKU CONSUMER FINANCE

IV kwartał 2015

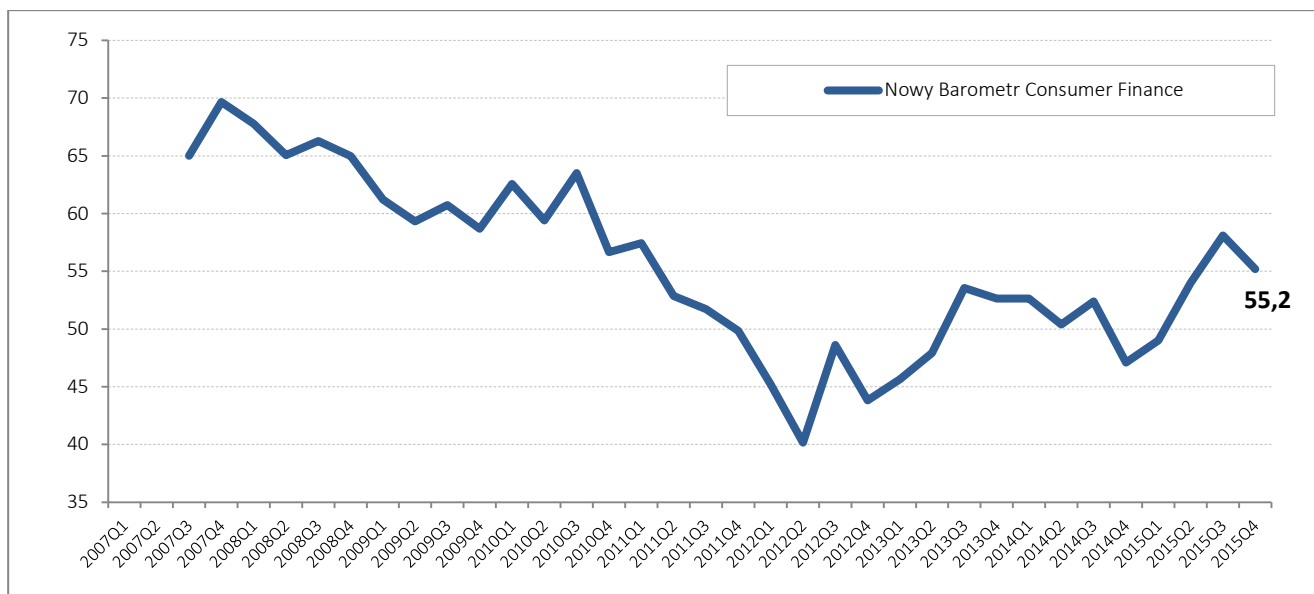
INFORMACJA SYGNALNA

SYTUACJA NA RYNKU CONSUMER FINANCE

IV kwartał 2015 roku

OPRACOWANIE: DR PIOTR BIAŁOWOLSKI, DR SŁAWOMIR DUDEK

NOWY BAROMETR RYNKU CONSUMER FINANCE WYNIÓSŁ 55,2 (SPADEK Z 58,1)

Wartość Barometru Rynku Consumer Finance na IV kwartał 2015 r. spadła z 58,1 do 55,2 punktu. Pomimo tego, warto zauważyć, że jest to trzeci kwartał z rzędu, w którym wartość barometru przekracza poziom 50 punktów. Oznacza to, że po długim okresie stagnacji, którego rynek doświadczył w latach 2011 – 2014, spodziewany jest wzrost rynku w perspektywie najbliższych 12-tu miesięcy. Wskazania Barometru skalibrowane są tak, aby odzwierciedlały oczekiwaną dynamikę rynku w nadchodzącym roku. Obecne wskazanie oznacza, że powinna się ona ukształtować na poziomie ok. 5%. Jest to w znacznym stopniu zbliżone z obecnie obserwowanym przez Narodowy Bank Polski wzrostem zadłużenia na cele konsumpcyjne gospodarstw domowych wynoszącym 4,5% r/r.

Podstawą konstrukcji Barometru Rynku Consumer Finance jest sytuacja w czterech obszarach oddziałujących na rynek kredytów i pożyczek konsumenckich. Obszary te uwzględniają wpływ czynników demograficznych na rynek, popyt na zakupy dóbr trwałych i skłonność do ich finansowania z kredytu, niepewność związaną z sytuacją finansową oraz wykluczenie z rynku kredytowego.

Oddziaływanie czynników demograficznych od 2007 roku systematycznie przekłada się na pogorszenie wskazań barometru. Nie inaczej jest w tym kwartale. Coraz mniejszy napływ osób młodych na rynek, a także emigracja zarobkowa przyczyniają się do osłabienia popytu na kredyt. Coraz większą część gospodarstw domowych na rynku stanowią gospodarstwa domowe osób starszych, zaś udział grup konsumentów najbardziej aktywnych w obszarze zaciągania kredytu konsumenckiego (gospodarstwa domowe z głową w wieku do 44 lat) systematycznie się zmniejsza.

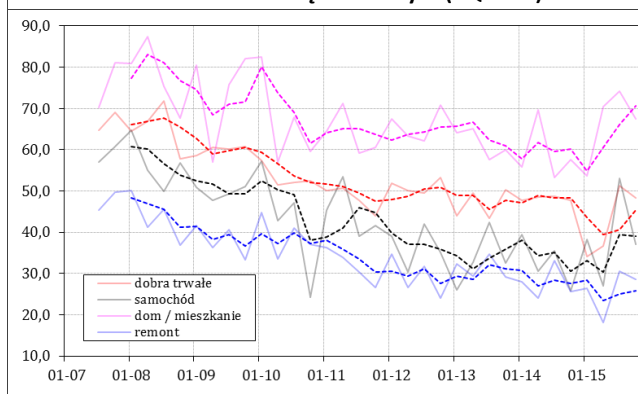
Tendencje w dwóch z pozostałych trzech obszarów wchodzących w skład barometru też wskazują na możliwe pogor-

zenie sytuacji na rynku kredytów konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych. W bieżącym kwartale odnotowano niewielki wzrost odsetka gospodarstw domowych wykluczonych z rynku finansowego. Wielkość ta badana jest w okresach półrocznych i względem kwietnia 2015 r. udział wykluczonych zwiększył się z 19,2% do 20%. W obszarze popytu na dobra trwałe i ich finansowanie też obserwuje się pogorszenie. Warto przypomnieć, że na zadłużenie konsumpcyjne gospodarstw domowych w głównej mierze składa się zadłużenie związane z zakupami dóbr trwałych i samochodów oraz zadłużenie na remont mieszkania. W świetle wyników najnowszej Diagnozy Społecznej zadłużenie na te dwa cele stanowi około 60% całości zadłużenia konsumpcyjnego. W miarę stabilne są prognozy gospodarstw domowych dotyczące zakupów dóbr trwałych i remontu mieszkania, jednak względem lipca 2015 r. spadła skłonność do finansowania tych wydatków kredytem.

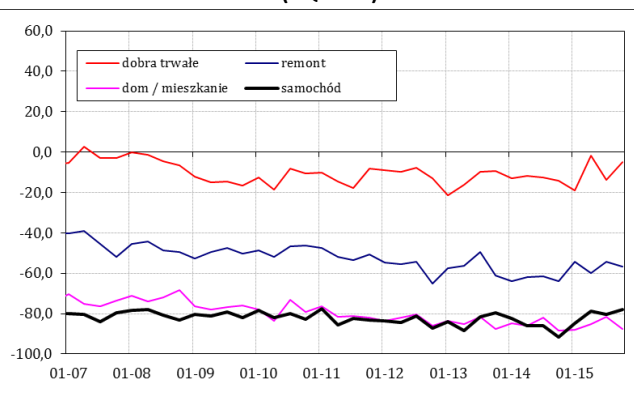
Nieznacznej poprawie uległa ogólna sytuacja w obszarze finansów gospodarstwa domowego i całej gospodarki, co powinno sprzyjać ograniczeniu niepewności przy sięganiu po kredyt. Poprawa nie jest jednak jednoznaczna, gdyż wprawdzie poprawiają się oczekiwania gospodarstw domowych dotyczące ich własnej sytuacji finansowej, a także maleją obawy dotyczące ogólnej sytuacji gospodarczej, to nieznacznie rośnie niepewność co do perspektyw rynku pracy.

Uwzględniając wskazania Barometru i konfrontując je z sytuacją na rynku kredytów, prognozujemy, że w kolejnych miesiącach rynek kredytu konsumenckiego będzie rósł w podobnym tempie jak obecnie.

Łączny odsetek respondentów finansujących wydatki w całości lub w części z kredytu (4Q 2015)

Wskaźnik skłonności do dokonywania poważnych wydatków (4Q 2015)

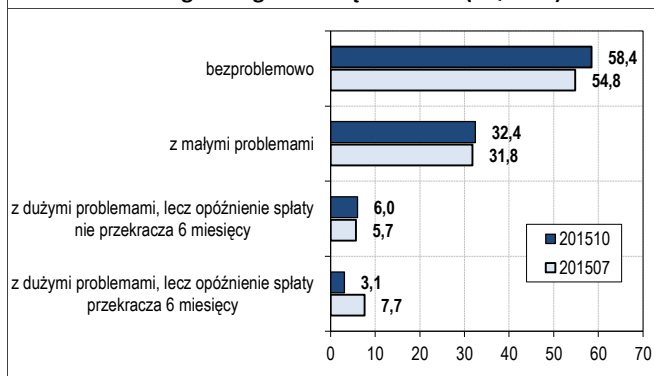
Obserwowane od początku 2014 r. przyspieszenie wzrostu gospodarczego w niewielkim stopniu przekłada się na wzrost poważnych wydatków gospodarstw domowych, tj. zakup samochodu, zakup mieszkania, zakupy dóbr trwałych lub remont. Prognoza zakupu mieszkania znajduje się w okolicy historycznego minimum – jedynie 5% gospodarstw domowych twierdzi, że zakup mieszkania jest możliwy w nadchodzącym roku. Gorsze są też prognozy w obszarze remontu, a odsetek deklarujących co najmniej dość duże prawdopodobieństwo jego przeprowadzenia jest na poziomie 15,5%. Nieznacznie poprawiły się prognozy dotyczące zakupu dóbr trwałych oraz zakupu samochodu, jednak wciąż pozostają one na bardzo niskim poziomie. Co więcej, skłonność do finansowania poważnych wydatków z kredytu, pomimo wzrostu w poprzednim kwartale, zdaje się powracać w bardzo negatywne regiony. Udział gospodarstw domowych deklarujących chęć skorzystania z kredytu przy zakupie dóbr trwałych spadł poniżej 50%, a gospodarstw domowych skłonnych do finansowania remontu z kredytu jest mniej niż 30%.

Ocena przebiegu obsługi zobowiązań, w świetle relacji polskich gospodarstw domowych (dotyczy to nie tylko kredytu), zmieniła się w ostatnim kwartale jednoznacznie pozytywnie. Zmniejszyła się dominująca grupa gospodarstw domowych obsługujących zobowiązania bezproblemowo (z 54,8% do 58,4%), a jednocześnie w znacznym stopniu spadł udział gospodarstw deklarujących duże problemy z obsługą zobowiązań (spadek z 13,4% do zaledwie 9,1%). W rezultacie o 0,6 pp. wzrósł udział gospodarstw domowych mają-

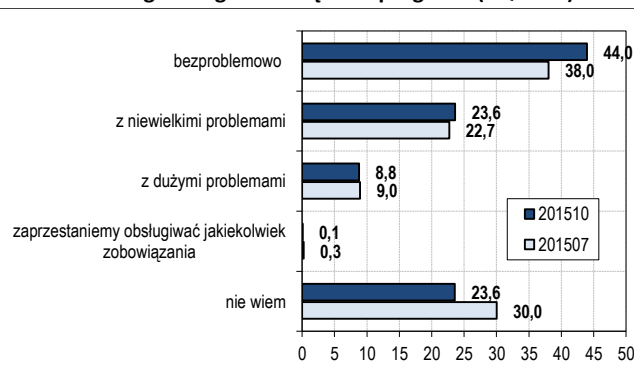
cych niewielkie problemy z obsługą zobowiązań (z 31,8% do 32,4%). Sytuacja w obszarze obsługi zobowiązań jest dość chwiejna z okresu na okres, jednak o skali poprawy, która dokonana się w ostatnim roku może świadczyć wzrost liczby gospodarstw domowych obsługujących bezproblemowo swoje zobowiązania o prawie 10 pp. Stabilność obsługi zobowiązań jest kluczowa dla zdolności kredytowej gospodarstw domowych i tym samym przekłada się na wzrost rynku. Jest ona również istotną determinantą wykluczenia, gdyż gospodarstwa domowe nie posiadające zaległości i terminowo regulujące swoje płatności o wiele rzadziej wykluczane są z rynku przez instytucje finansowe.

Sytuacja w obszarze przyszłej obsługi zobowiązań zmieniła się względem poprzedniego kwartału również w podobny sposób. Podobnie jak w przypadku bieżącej obsługi, również w przypadku prognoz wzrósł udział gospodarstw domowych spodziewających się bezproblemowej obsługi swoich zobowiązań. Spodziewa się jej obecnie 44% badanych (wobec 38% poprzednio). Pozytywnym sygnałem jest też zmniejszenie skumulowanego odsetka gospodarstw domowych, które spodziewają się w nadchodzących 12-tu miesiącach dużych problemów z obsługą zobowiązań lub całkowitego zatrzymania spłat (spadek z 9,3% do 8,9%). Niemniej jednak, bieżąca poprawa w głównej mierze wynika ze spadku niepewności gospodarstw domowych. O ile wcześniej 30% gospodarstw domowych nie wiedziało, w jaki sposób będzie przebiegała obsługa zobowiązań w ich gospodarstwie, to teraz znaczna ich część zadeklarowała bezproblemową obsługę.

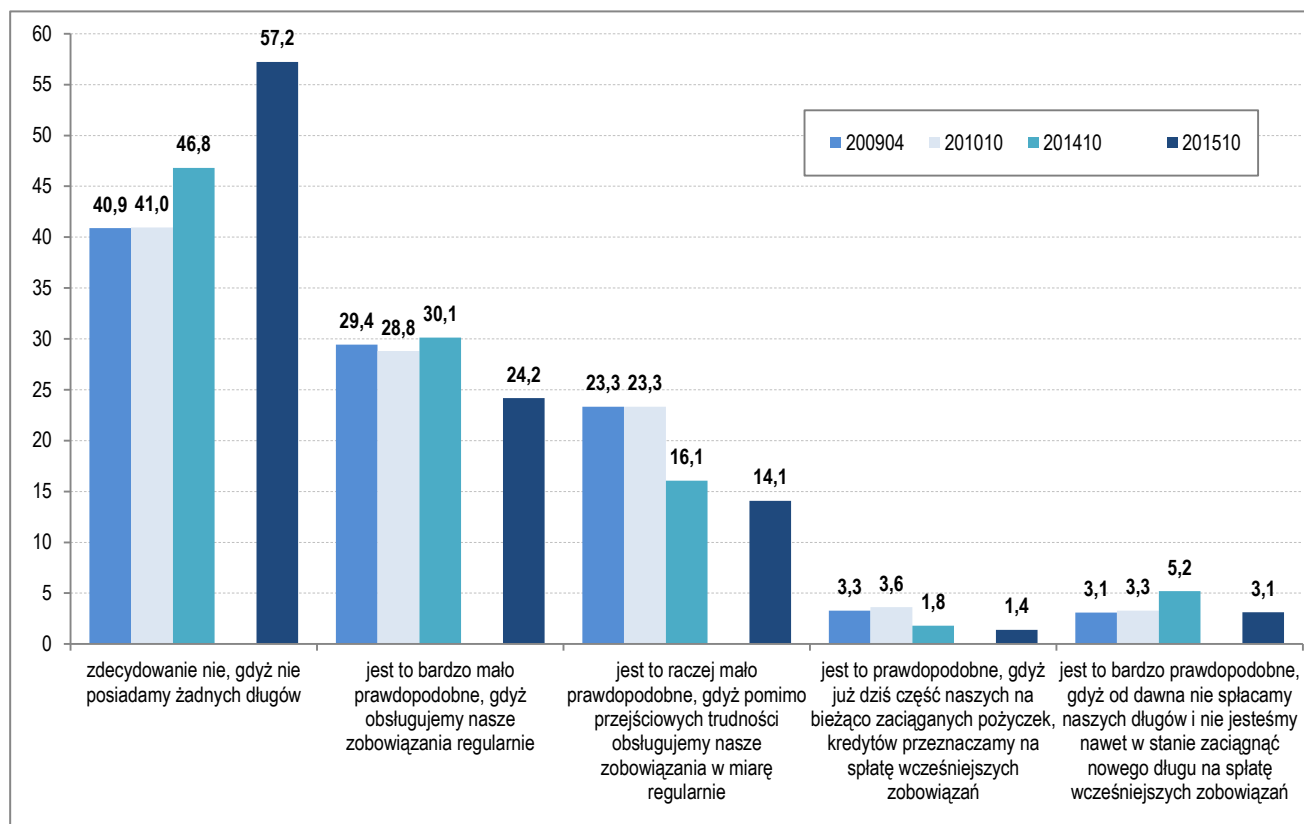
Przebieg obsługi zobowiązań – stan (4Q 2015)

Przebieg obsługi zobowiązań – prognoza (4Q 2015)

Czy w kontekście obecnej sytuacji Państwa gospodarstwa domowego i bieżącej obsługi zobowiązań, zamierzają Państwo korzystać z instytucji upadłości konsumenckiej w najbliższym roku:

W związku z szerokim zainteresowaniem regulacjami umożliwiającymi dłużnikom ogłoszenie upadłości konsumenckiej w sytuacji, gdy sami nie doprowadzili do swojej niewypłacalności lub nie zwiększyli stopnia niewypłacalności umyślnie, czy wskutek rażącego niedbalstwa, podjęta została próba określenia, jak szeroki może być zakres beneficjentów tej regulacji. Co więcej, w związku z faktem, że również w kwietniu 2009 r., październiku 2010 r., a także październiku 2014 r. zadawaliśmy to pytanie polskiemu gospodarstwu domowemu, mogliśmy skonfrontować odpowiedzi udzielone obecnie z odpowiedziami z tamtych okresów.

Obecnie 57,2% badanych stwierdziło, że nie posiada jakichkolwiek zobowiązań i stąd prawdopodobieństwo konieczności skorzystania z takiej regulacji jest zerowe. Oznacza to wzrost o ponad 10 punktów procentowych względem analogicznej sytuacji rok temu, a także ponad 16 pp. względem sytuacji w 2009 i 2010 r. Jest to w głównej mierze potwierdzeniem wycofywania się gospodarstw domowych z korzystania z produktów kredytowych rynku finansowego. O ile jeszcze w 2009 r. wyniki badań wskazywały na ponad czterdziestoprocentową grupę gospodarstw domowych aktywnych w zaciąganiu zobowiązań, to obecnie jest to już jedynie ok. 34%. W kolejnej grupie, obejmującej 24,2% polskich gospodarstw domowych, prawdopodobieństwo konieczności skorzystania z takiej regulacji jest bardzo niewielkie, gdyż

wszystkie zobowiązania w tej grupie gospodarstw są regulowane w sposób systematyczny. Jest to spadek względem sytuacji sprzed roku o prawie 6 pp., który jednak można tłumaczyć w głównej mierze tym, że znacząca grupa gospodarstw domowych wycofała się z rynku.

W obecnym badaniu 14,1% badanych stwierdziło, że prawdopodobieństwo konieczności wystąpienia z wnioskiem o upadłość jest niewielkie, ponieważ, pomimo przejściowych trudności finansowych, zobowiązania w gospodarstwie domowym obsługiwane są regularnie. Spadek odsetka gospodarstw domowych narażonych na ryzyko związane z niewypłacalnością wyniósł 2 pp. Względem sytuacji sprzed roku, a także ponad 7 pp. względem sytuacji sprzed pięciu lat. Zmniejszenie liczebności tej grupy może wynikać z mniejszej liczby gospodarstw domowych doświadczających obecnie trudności finansowych, niż miało to miejsce w momencie największego nasilenia zjawisk kryzysowych w 2009 r. Niemniej jednak zmiana względem sytuacji sprzed roku wynika zapewne w głównej mierze z poprawy sytuacji na rynku pracy.

Ogólna poprawa znalazła odbicie również w spadku odsetka gospodarstw domowych będących w grupie faktycznie obawiających się konieczności skorzystania z takiej regulacji. Po raz pierwszy stanowią oni poniżej 5%.